

KMETOVALEC.

Ilustrovan gospodarski list.

Uradno glasilo

c. kr. kmetijske družbe vojvodine kranjske.

Urejuje **Gustav Pirc**, družbeni tajnik.

„Kmetovalec“ izhaja 15. in zadnji dan v mesecu ter stoji 2 gld., za gg. učitelje in ljudske knjižnice pa le 1 gld. na leto. — Udje c. kr. kmetijske družbe kranjske dobivajo list brezplačno.

Inserati (oznanila) se zaračunajo po nastopni ceni: Inserat na celi strani 16 gld., na $\frac{1}{2}$ strani 8 gld., na $\frac{1}{4}$ strani 5 gld. in na $\frac{1}{8}$ strani 3 gld. Pri večjih naročilih velik rabat. Družabnikom izdatno ceneje.

Vsa pisma, naročila in reklamacije je pošiljati c. kr. kmetijski družbi v Ljubljani, v Salendrovih ulicah šte. 3.

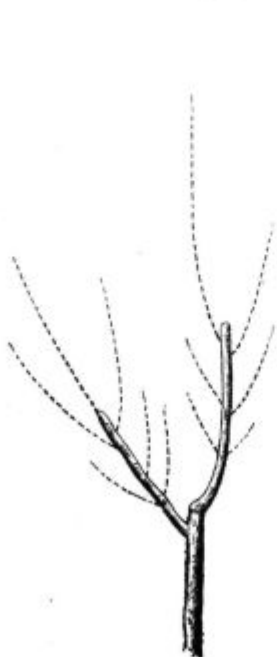
St. 7. V Ljubljani, 15. aprila 1899. Leto XVI.

Obseg: Obrezovanje jablan ob cestah. — Napake pri pripravljanju prasičje krme. — Kako toplina pitne vode vpliva na mlečnost krav. — Gnoj in gnojenje. (Dalje.) — Vodovod za Kranj in okolico. — Navodilo o pokončevanju škodljivih mrčesov. — Oddaja zmletih lanenih in kokosovih krapin po c. kr. kmetijski družbi kranjski. — Precepljevanje. — Zakaj raste sadno drevje nekaj let po vsaditvi dobro, potem pa ne več. — Skrb za parklje pri govedih. — Vprašanja in odgovori. — Gospodarske novice. — Uradne vesti c. kr. kmetijske družbe kranjske. — Listnica uredništva. — Tržne cene. — Inserati.

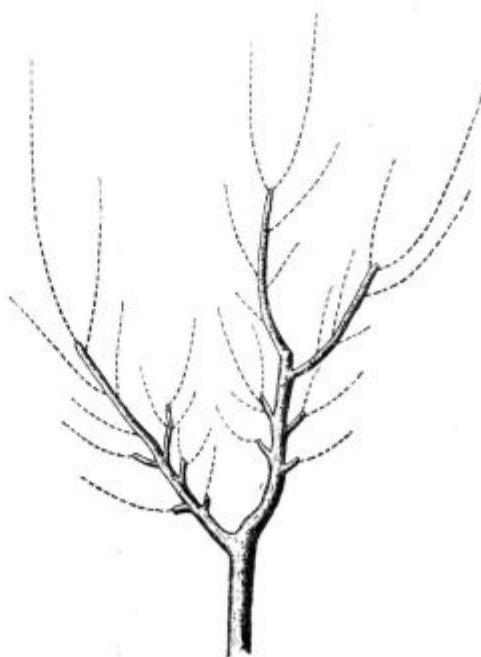
Obrezovanje jablan ob cestah.

Dočim nam daje hruška, ako jo vzgajamo ob potih, malo opravila, ker krepko kvišku raste, zahteva tak nasad iz jablan posebnega ravnanja. Res imamo tudi nekaj vrst jablan, ki tudi kvišku rastejo, ali delajo vsaj okroglo krono. V dobri, globoki zemlji tudi druge vrste jablan tako rastejo, da se veje obračajo kvišku in jim ni treba odvezovati vej, visečih nizdolu, kar se sicer ob cestah tolikrat mora zgoditi. Kolikor plitvejša in slabša je zemlja, kolikor trše je obcestje, toliko raje dela jablana široko in nizko krono, ki ovira promet po cestah, in vsled tega ljudje tako neradi sade ob cestah jablane, dasi so zelo plodne. Ako torej v zelo ugodnih okolnostih ni ravno treba vzgajati posebno krono, treba je mlado drevesce tako obrezovati, da mu zrastejo močne, kvišku stoječe veje,

ki se pozneje ne pripogibajo k tlom. Sedaj skušajo to doseči na dvojen način; ali jablane obrezujejo kakor piramide, ali pa jih vzgajajo po Goethejevem načinu.

Podoba 14.

Podoba 15.

V prvem slučaju skrbe, da vrh raste naravnost kvišku, ob straneh pa mu puste štiri veje; s časom dobi drevo drugi in celo tretji krog vej. Ta vzgoja nas spominja na podobo smreke. Ako se nam posreči vzgojiti tako pokončno drevo, zgodi se, da ima drevo pozneje preveč vej, čeprav mu odstranimo spodnje. Ako se namreč drevo samo (naravno) razvija, naredi krona 4 do 6 močnih vej. Bati se je torej, da bode tako drevo v neugodnih okolnostih in tedaj, kadar začne roditi, pobesilo svoje premalo močne veje. Ravnatelj R.

Goethe v Gajzenhajmu je poskusil nov način, kako bi bilo jablanam ob cestah vzgajati krone. On pri prvem obrezanju ni pustil 4 vej, ampak samo eno, in sicer najmočnejšo (podoba 14.). Vsled tega dobivata vrh in

ta stranska veja mnogo hrane ter se krepko razvijata. Prihodnje leto se kakih 30 cm nad prvo vejo pusti druga (podobna 15.), in sicer v črti zavojnici, tretje leto tretja itd. do pete. Tako se veje lepo vrste okrog drevesa, enakomerno oddaljene druga od druge, kakor v črti okrog vijaka. Tako se okrog mladike vrste tudi popki. Ker pri izbiranju mladik za veje puščamo vedno najmočnejše, vzgojimo krepko krono. Ako je pozneje treba odstraniti kako vejo, se to prav lahko zgodi in drevesu nikakor ne škoduje tako, kakor pa tedaj, če več vej raste iz debla blizu skupaj.

Napake pri pripravljanju prasičje krme.

Mnogo gospodarjev se peča s prasičjo rejo še v prav skromnem obsegu. Ti okolnosti moramo vsekakor pripisati, da ljudje veliko manj pazijo na krmljenje prasičev, kakor pa na krmljenje goveje živine.

Tu naj opozorim le na dve točki, tičeči se pripravljanja prasičje krme. Poleg kuhinjskih, sirarskih in raznih drugih obrtnih odpadkov se prasičem pokrmijo znatne množine žita; kot posebno izvrstni prasičji krmili sta znana zlasti ječmen in koruza (turščica). Ječmen nareja posebno fino meso, a je razmeroma predrag za nas, koruza je sicer cenejša, toda dobrota mesa je po nji manjša. Vedoč, da imajo ščetinarji že od narave bolj slabo zobovje in da torej celega ali debelo zdrobljenega zrnja ne morejo dovolj razdrobiti, krmi kmetovalec zrnje večinoma v obliki moke, in dostikrat še to moko umesi z vodo v gost močnik, ali pa jim jo celo daje kot močnato pijačo. Če vprašam, zakaj dela to, poreče: da žival krmo lože prebavlja. Temu pa ni tako, kajti živali take krme ni treba nič žvečiti. Vsled tega se nareja tudi premalo sline, in škrob, ki je glavna sestavina redilnih snovi v zrnju, se le deloma prebavi. Neprebavljene snovi pridejo v gnoj, čegar gnojilna vrednost s tem skoraj nič ne pridobi.

Prasiči, kateri so dobivali krmo le v obliki močnika ali pijače, seveda niso sposobni, da bi celo, zmečkano ali zdrobljeno zrnje dobro izkoristili, kajti njihove žvečne mišice so vsled majhnega napora pri žvečenju krme le slabo razvite. Ako bi torej hoteli kar nena doma začeti krmiti celo zrnje, bi bilo to popolnoma napačno. Vse drugače pa je, ako krmimo prasce takoj v pričetku s trdo hrano. Poskusi, ki jih je napravil dr. Brümmer, kažejo, da tedaj prasiči prav dobro izkoristčajo tudi celo zrnje. V ta namen je imenovani gospod poskusne prasce razdelil v štiri skupine; prvo je krmil s suhim, drugo z namočenim zdrobljenim ječmenom, tretjo z zmečkanim in četrto skupino s celim ječmenovim zrnjem. Pitanje je trajalo štiri mesece. Po preteku prvih šest tednov je nadomestil polovico ječmena z bobom, a dajal ga je v isti obliki, kakor ječmen. Prasce vseh štirih skupin so bili prav zdravi. Ker pa so živali druge skupine v primeri z drugimi tako malo privzemali na teži, zato čez štiri tedne ni zdrobljenega ječmena več namakal, ampak ga je krmil suhega. Živali četrte skupine (suho zrnje) so se precej na prvi pogled odlikovale od živalij drugih skupin po močno razvitih žvečnih mišicah. Končni uspeh poskusa je bil naslednji: Najhitreje je rastla živa teža pri živalih, ki so dobivale celo in suho zrnje, v drugi vrsti so sledile živali, ki so dobivale celo, a zmečkano zrnje, v tretji vrsti živali s suhim, in v zadnji vrsti prasce, krmljeni z namočenim zdrobljenim ječmenom. Pri drugih skušnjah pa je bil uspeh suhega ječmenovega drobu enak onemu s celim

zrnjem, in to zlasti pri takih živalih, ki so že prej dobivale močno zdrobljeno hrano. Ker je koruzno zrnje jako trdo, zato bo najprimerneje, ako je pokladamo debelo zdrobljeno; napačno pa je tudi tukaj, ako jo damo prav zelo zdrobiti, ali celo zmleti v moko in jo potem krmimo v obliki močnika ali pijače.

Za naše razmere je priporočati, da pokladamo prasičem krmo bolj suho kakor smo bili doslej navajeni. S tem namreč dosežemo ne le boljše izkoriščanje hrane, ker se bolj oslini, ampak tudi meso bo boljše. Zrnje prasičem lahko krmimo tudi kot drob, pomešan med rezanico.

Kako toplota pitne vode vpliva na mlečnost krav.

Toplota vode s katero napajamo domačo živino, ne vpliva samo na njeno zdravje, ampak tudi na njeno mlečnost. Zanimive poskuse so napravili v tem oziru na kmetijskem poskušališču na vseučilišču v Visconzinu. Odbrali so v ta namen šest enakih krav, ktere so razdelili v dve enaki skupini. Vsaka krava je dobivala na dan po 2½ kg otrobov, pomešanih z 1 kg zdrobljenega ovsu in 3 kg sena; razven tega pa še vsaka toliko zrezane turščične slame, kolikor jo je hotela. Poskušali so tako skozi devet tednov in so med tem vsak dan dvakrat krmili in enkrat napajali. Pri lepem vremenu so se krave lahko prosto gibale pod milim nebom na obširnem dvorišču. Pri sicer popolnoma enakem ravnanju in krmljenju je dobivala prva skupina pitno vodo pri toplini 0 stopinj Celzija (0 ° C.), druga skupina pa toplo 21 ° C. Poskusni čas je bil razdeljen na tri dobe, in konec vsake dobe je dobivala živina pitno vodo v obratni toplini (na pr. prvo dobo pri 0 ° C., drugo dobo pri 21 ° C., zadnjo dobo zopet pri 0 ° C.); to pa namenoma, da bi našli individualno razliko v mlečnosti posameznih živalij.

Uspeh poskusov kaže v glavnih potezah naslednji pregled; 1.) Pri napajanju z gorko vodo je bila mlečnost krav povprečno za dan in kravo kake ½ kile večja, kakor pri napajanju z vodo, ohlajeno do ledišča. 2.) Vsaka krava je spila na dan mzele vode 31½ litra, gorke pa 36½ litra, torej gorke 5 litrov več. 3.) Krave, ki so dobivale toplo vodo, so použile več krme od onih, ktere so napajali mrzlo, in sicer na dan 0,37 kg več na vsako glavo. 4.) Vsaka žival je potrebovala za 1 kg namolzenega mleka 1,44 kg suhe krme pri toplem napajanju in 1,54 kg pri mrzlem napajanju. 5.) Čim večja je bila množina zavžite vode pri posameznih živalih, tem bolj vodeno je bilo mleko, dočim se redilne mlečne snovi niso znatno pomnožile.

Ti poskusi kažejo, kako velik je vpliv toplote pitne vode na mlečno proizvodnjo.

Gnoj in gnojenje.

(Dalje.)

VII.

Gnojenje z zelenjem.

Že v zgodovinskem delu smo razpravljali bistvo gnojenja z zelenjem in smo omenili, da ima poljedelstvo v gnojenju z zelenjem ono sredstvo, s katerim je mogoče na najcenejši način gnojiti zemljo z dušikom. Čilski solitrovi skladi, ki so do sedaj dajali poljedelstvu večji del dušičnega

gnojila, bodo vsled ogromne porabe v nekaj desetletjih bržkone porabljeni, kakor se je zgodilo z gvanskimi skladi. Saj so samo nemški kmetovalci leta 1895. vzeli 4,460.000 q čilskega solitra, torej skoraj polovico tega, kar ga je potrebovalo svetovno gospodarstvo, namreč 9,463.000 q. Treba se je pač naučiti, kako se mora črpati iz neusahljivega vira rodovitnosti, namreč iz dušika v zraku z zelenim gnojem, iz gnoja, nabirajočega se v mestih, in nadalje iz amonijaka, ki nastaja kot postranski proizvod pri raznih obratih. Vsakdo se pri tem prepriča, da se na ta način prihrani veliko narodnega premoženja, ki gre sicer na tuje.

Država, ki se peča s poljedelstvom in ki je z ozirom na dobavo gnojil odvisna od inozemstva ter ne more iz svoje moči izpolnjevati za zvrševanje poljedelstva potrebnih pogojev, izpodkopa temelj svojemu obstanku.

Rastline, spadajoče v razred metuljnic, katerih najvažnejše so grašice in detelje, morejo po svojih gomoljih na koreninah, v katerih bivajo majhna bitja, porabiti dušik iz zraka. Zategadelj so sposobne, iz vira, ki poljedelca nič ne stane, iz zraka, najdragocenejšo rastlinsko redilno snov, dušik, kopičiti v sebi, dočim so druge rastline, na pr. žita, glede svoje potrebe dušika navezane edino le na raztopne dušičnate spojine, nahajajoče se v zemlji, in je njih razvoj v sorazmerju z zalogo dušika v zemlji. Sedaj vemo, da za metuljuice gnojenje z dušikom ni potrebno in da zadošča gnojenje s kalijevimi in fosforatimi gnojili — če je treba, tudi z apnom — v obliki umetnega gnojenja, da se rast metuljnic zelo pospeši. V gnojilnih rastlinah dobimo ali bogato klajo ali pa, če hočemo samo pognojiti z zelenjem, zelo poceni dušičnat gnoj.

Pridelovanje sočivja je za poljedelca tudi zaradi tega koristno, ker imajo te rastline — drugače kakor žito — globoko segajoče korenine in so torej sposobne, iz globokejših zemeljskih plastij jemati redilne snovi in zemljo pripraviti za poznejše pridelke. Nadalje metuljnice, če pridejo zelene kot dušičnat gnoj v zemljo, s svojo organsko snovjo istotako zboljšujejo vplivajo na zemljo, kakor hlevski gnoj.

Niti pri strniščni niti pri vmesni setvi ne smemo pozabiti pognojiti prejšnjo, oziroma varovalno rastlino s kalijem in s fosforovo kislino (na pr. 300 kg Tomasoze žlindre in 600 kg kajnita, ali 300 kg kostne moke in 150 kg žveplenokislega kalija za 1 hektar), ker metuljnice, če je zemlja dobro založena s kalijem in s fosforovo kislino, vzamejo jako mnogo dušika iz zraka. Čeprav niso vse metuljnice enako sposobne za gnojenje, vendar lahko rečemo, da dobimo 200 kg dušika na 1 ha, če se posreči njih ugodno pridelovanje med drugimi rastlinami. Najpristnejše so in največ sveže tvarine dajo rumeni, višnjevi in beli volčji bob, ki se najbolj priporočajo za peščena in rahla tla. Odlikujejo se pa tudi radi tega, ker njihove korenine segajo precej globoko v zemljo*) (1 $\frac{1}{4}$ m) in delajo pot rastlinam, ki pridejo za njimi.

Cela vrsta dejanskih poskusov je dokazala, da so zmesi različnih semen stročnic (rdeča detelja z volčjim bobom) boljše kakor čiste setve. Če končno podamo v naslednjem kratek pregled rastlin, ki naj se zelene rabijo za gnojenje, glede na množino potrebnega semena, glede na čas setve in kakovost zemlje, moramo vendar izrecno poudarjati, da v poljedelstvu ni nikakih

receptov, po katerih bi se mogla zemlja obdelovati kar po enem kopitu; vsak poljedelec mora svoja tla poznati in jih obdelovati po njih različnosti. Vsled tega damo tu le splošna navodila.

A. Težka zemlja.

1.) Vmesna setev.

Za vmesno setev pride spomladi (početkom aprila) v ozimino:

- a) rumene detelje 12 kg na 1 ha;
- b) rdeče detelje 20 do 24 kg na 1 ha;
- c) švedske detelje 12 do 16 kg na 1 ha;
- d) zmesi teh treh detelj v enakih delih 16 kg na 1 ha.

2.) Strniščna setev.

- a) Rdeče detelje 16 kg na 1 ha; žetev v začetku maja. Za krmo se kosi v začetku cvetja in med cvetjem. Rastlino tudi lahko vsejemo med kako drugo in jo porabimo za jesensko klajo ali za gnojenje;
- b) kosmate grašice, zmešane z ržjo ali z rdečo deteljo, in sicer 30 kg grašice, 20 kg rdeče detelje, oziroma 80 kg grašice in 120 kg rži na 1 ha.

B. Peščena zemlja.

1.) Vmesna setev.

- a) seradele se poseje 80 kg na 1 ha, kadar cvete rastlina, v katero jo vsejemo. Jeseni jo rabimo za zeleno klajo ali za gnojenje;
- b) rdeča detelja s seradelo.

2.) Strniščna setev.

- a) Volčjega boba 200 kg na 1 ha;
- b) kosmata grašica z ržjo ali z rdečo deteljo;
- c) zmes različnih vrst volčjega boba, krmskega in navadnega graha.

(Dalje prihodnjič)

Vodovod za Kranj in okolico.

Lep vodovod nameravajo napraviti za Kranj in za 15 vasij v okolici. Načrte je najprej napravil prof. Hrasky iz Prage, predelal in razširil pa jih je inženier Wagenführer z Dunaja. Zajeli se bodo studenci Čemšenikarjevega potoka v Kokri, 15 kilometrov daleč od Kranja. Tam je velika množina najboljših in najčistejših gorske studenčnice. Cevi pojdejo ob glavni cesti skozi vasi Tupaliče, Hotemože, Visoko, Milje, Britof, Gorenje, Primskovo v Kranj; od Visokega pojde prva stranska proga skozi Luže, Srednjo Vas, Sv. Jurij, Voklo in Voglje; od Primskovega se odcepi druga stranska proga skozi Klanec in Huje; pred Kranjem pa krene tretja stranska proga do Rupe. Stroški so preračunjeni na 302.000 gld. Prošnja, da bi država prevzela polovico teh stroškov (151.000 gld.), dežela pa četrtino (75.000 gld.), se je že predložila deželnemu odboru. Odposlanci so bili pri gosp. deželnem predsedniku baronu Heinu, pri gosp. deželnem glavarju pl. Deteli in drugje na odločilnih mestih, in povsodi so jim zagotovili, da se priznava velika potreba tega vodovoda in da se dobojeta obe podpori, državna in deželna. Po dobljenih podporah bi prišlo na Kranj in na vseh 15 vasij 75.000 gld. Da se pa kmečke občine še bolj razbremenene, prevzame Kranj radovoljno nekaj več, kakor bi sicer prišlo nanj. Vasi bodo namreč plačevale samo po 4 gld. od vsakega goldinarja direktnega davka enkrat za vselej, ali pa doklad po 20 kr. na vsak goldinar

*) Najvažnejše rastline z globoko segajočimi koreninami so: volčji bob, seradela in čitnik; grah, grašica in bob ne segajo tako globoko v zemljo.

direktnega davka na leto skozi 52 let. To znaša za vseh 15 vasi skupaj okroglih 29.000 gld. enkrat za vselej. Kranj pa plača, kar manjka do cele četrti, to je okroglih 46.500 gld. Navaden kmet, ki plačuje, recimo 10 gld. direktnega davka — in takih je prav mnogo — dal bo za vodovod enkrat za vselej samo 40 gld. To je tako majhna vsota, da se čudimo, kako morejo biti še zdaj nekteri kmetje proti vodovodu. Seveda, boje se, da bi pozneje ne plačali več, ali ta njihov strah je popolnoma prazen; naj stane vodovod tudi nekaj več, kmetje ne bodo nikdar več plačali kakor po 4 gld. od vsakega goldinarja direktnega davka. Plačevale pa bodo seveda samo tiste vasi, ki bodo imele vodovod, ne pa cele občine, kakor nekteri radi ljudi begajo in slepe. — Iz vsega tega se lahko vidi, da tako lepe prilike ne bo nikdar več, priti tako poceni do tako lepega vodovoda. Le žal, da se tri vasi branijo pristopiti k vodovodu, dočim se jih je 12 izreklo za vodovod. Branijo se namreč Srednja Vas, Luže in Hotemože. Ker bi se pa državna podpora dobila veliko lažje in prej, če bi bile vse vasi složne, naj se vendar potrudijo veljavni možje, da pridobe še te tri vasi. Na Srednjo Vas pride samo okroglih 1480 gld., na Luže 2024 gld., na Hotemože pa 1140 gld. enkrat za vselej. Če se zdaj te tri vasi ne zglasijo, bodo pozneje primorane, na drug, veliko dražji način priskrbeti si dobre pitne vode; kajti da je sedanja njih pitna voda slaba, to je dokazana stvar, in vlada ne bo pustila, da bi še nadalje zaradi slabe vode nastopale razne kužne bolezni.

Opomnja uredništva. Objavili smo ta spis z namenom, da prav toplo priporočimo vsem prizadetim krogom lepo idejo kranjskega vodovoda, ki bo v neizmerno korist vsem gospodarjem po vaseh, koder bo napeljan ta vodovod. Vodovod je pa velikega pomena ne le za zdravstvo, temveč tudi za kmetijstvo, kajti ravno te vasi trpe veliko škodo pri živinoreji, ker mnogotere kužne bolezni prihajajo od slabe vode. Kraji, kjer se namerava vodovod, so v prvi vrsti živinorejski ter mora prej ali slej v njih postati mlekarstvo veljavno. Brez dobre tekoče in mrzle vode pa umno mlekarstvo ni mogoče.

Navodilo o pokončevanju škodljivih mrčesov.

Glede na zakon s 17. dne junija 1870. l., dež. zak. št. 20., ki velevali županom skrbeti, da si občani čistijo drevje in vrte škodljivih mrčesov in njih zalege, opozarjajo se posestniki, da je najbolje zatirati mrčesjo zalego meseca januarja, februarja in v začetku marca. Kmetovalcem, oziroma sadjarjem, škoduje na stotine raznih hroštov in metuljev, oziroma njih ličink in gosenic; največjo kvaro pa jim delajo vsekakor gosenice belinove (belega metulja), prstenčarjeve in še nekterih drugih metuljev, potem pomladanjski ali rjavi hrosti, (kebri), zlasti pa njih ličinke, imenovane tudi črvi, ogrci in podjedi, ktere so naredile zadnja leta poljščini ogromno škodo.

Da je treba metulje loviti in pobijati, razumeva se same ob sebi, ali tak lov nikdar ne izda toliko in tudi ni tako lahek, kakor snemanje goseničnih mešičkov. Najuspešnejše se uničujejo belini, oziroma njih in drugih metuljev gosenice, če dosledno vsi posestniki trebijo z drevja in grmovja njih zalege, zapredke in mešičke. Ako le nekteri gospodarji trebijo, drugi pa ne, ne po-

maga nič, kajti z neotrebjenega drevja pridejo kmalu škodljivci na drugo drevje, in ves trud je bil zaman. Prav je torej, da zakon podpira marnega gospodarja, pa s kaznijo preti malomarnežu.

Kako je uničevati goseničje zalege in zapredke? To se da storiti na dva načina: Ali se potrga z drevja vse listje, ki je izza zime na njem ostalo suho in v katerem je goseničja zalega, ter se porežejo vsi zapredki, potem pa se oboje skupaj sežge, ali pa se po drevju posmode zalege in zapredki.

Z nizkega, t. j. pritličnega drevja in z grmovja (zlasti z gloga ali belega trna, kamor posebno rad belin spravlja svojo zalego), je moči z roko ali z nožem hitro posmukati listje, ali pa porezati zapredke. K višjemu drevju je treba prisloniti lestvico, a ker so zapredki najrajši po vejnih koncih in vrhovih, ni lahko doseči jih, in zato jih je lažje z visokih dreves porezati s škarjami, ki se nataknejo na primerno dolg drog. Vse otrebke z drevja je potem pazno požgati, da gotovo pogine vsa zalega.

Hitro in lahko je pokončevati goseničje zalege in zapredke s plamenicami ali baklami. Ravnanje je pa tako le: Pločevinasta (plehast) posoda ozkega vratu se pritrdi na primerno dolg drog, se naliže s petrolejem, in v vrat se vtakne stenj (toht). Če se stenj prižge, je lahko s to pripravo gosenice ter njih zalege in zapredke posmoditi do najvišjih vršičkov. Če je gosenica le malo prismojena, gotovo pogine, in ker se z baklo hitro mimo goseničnih gnezd gre, zato prav nič ne škoduje listju. Take bakle prodaja Jos. Stadler, klepar v Ljubljani.

Nad vse škodljiv je kmetijstvu rjavi ali pomladanjski hrost. Tega hudega sovražnika je zatoj treba zatirati na vso moč. Posamezna roka sicer lahko včasih mnogo stori, ali delo je v resnici izdatno in uspešno samo tamkaj, kjer se združijo cele vasi in občine, celi okraji ali cele dežele in skupno ugonablajo tega kvarljivca.

Ker je veliko mrčesje zalege za drevesno lubadjo, je zelo dobro in koristno, vsako leto pozimi staro lubad odpraskati in deblo potem namazati z apnenim in ilovim beležem. Če se primeša beležu še krvi, volovskega žolča in kravjaka, ubrani se drevo tudi zajčjim zobem.

Bodi si pa kmetovalec ali sadjar še tako priden, vsega dela vendar ne vzmore sam. Prevač je raznovrstne golazni, ki zna sebe in svojo zalego navadno tako dobro skriti, da je človek niti ne opazi. To velja sosebno o jajcih, ki so največ tako drobna, da jih pregleda tudi najbistrejše oko. Za to delo je treba poleg bistroidnega očesa tudi telesne gibkosti in spretnosti in neumorne marljivosti. In takih delavcev ima kmetovalec na ponudbo, a kar je še najlepše, nobeden njih ne zahteva plačila; zadovoljni so, ako jih pri delu nihče ne moti. Ti radovoljni pomagači so — ptiči. Zato naj gleda pameten gospodar, da točno izvršuje zakon za varstvo koristnih ptičev s 17. dne junija 1870. l., dež. zak. št. 20., saj ni nobenega drugega zakona tako lahko in brez vsakih ovir spolnjevati.

Oddaja zmletih lanenih in kokosovih krapin po c. kr. kmetijski družbi kranjski.

Naša družba je že nekaj let sem sprejela med svoje naloge to, da svojim udom priskrbuje gospodarske potreščine v zajamčeni kakovosti za tvorniško, oziroma za nižjo ceno ter je pri tem dosegla najlepše uspehe.

Družba je oddajala do sedaj razna semena, umetna gnojila, bakreno galico, žveplo, kmetijske stroje, in sedaj prične tudi priskrbovati močna krmila. Poskus se naredi najprvo z zmletimi lanenimi in kokosovimi krapinami.)*

Da se je pričela družba zanimati tudi za močna krmila, ji je povod dejstvo, da se kaže z zboljšano živinorejo in s povzdigo mlekarstva večja potreba po močnih krmilih, izmed katerih pri nas z malo izjemo rabimo le otrobe. Otrobi so pa dandanes precej dragi; dobri pristni so po 5 gld. 30 kr. do 5 gld. 60 kr. meterski stot. Visoka cena pri otrobih bi pa ne bila še tako hudo zlo, toda resnica je, da se pri nas proda največ ogerskih otrobov, ki večinoma niso pristna in imajo razne ničvredne primesi v sebi, zlasti zmlete riževe mekine. Taki otrobi največkrat niso niti 3 gld. vredni.

Izborno nadomestilo za otrobe je moka iz raznih krápin, najboljša pa iz lanenih in kokosovih. V krmilih je največ vredna dušikova snov, katero imenujemo beljakovino; od nje je zavisna tečnost in cena posameznih krmil.

Debeli, pristni pšenični otrobi imajo v sebi 13½ % beljakovin in 3½ % tolšče, zmlete lanene krapine 28½ % „ „ 10¾ % „ zmlete kokosove krapine 20 % „ „ 11 % „

Iz tega je razvidno, da so zmlete krapine več kakor še enkrat toliko vredne, kakor otrobi; vrhu tega pa silno vplivajo na zdravje, hitro rast in debelenje ter na mlečnost živine; poleg tega so pa več kot polovico cenejše. ½ kg zmletih krapin zaleže več kakor 1 kg otrobov, stane pa manj.

Družba bo počenši z mesecem majem pričela oddajati imenovano moko, in sicer 100 kg lanenih krapin po 8 gld. 75 kr., 100 kg kokosovih krapin po 7 gld. 75 kr.

Lanene krapine so zlasti za mlado živino; pa so tudi sploh priporočene. Isto tako je s kokosovimi krapinami, ktere pa posebno vplivajo na mlečnost in hitro pisanje prasičev.

Naročila sprejema družba že sedaj, in sicer le na cele vreče po 50 kg. Vreča je zastonj.

V prihodnji številki se bomo podrobneje bavili s temi krmili.

Precepljevanje.

Žalostna resnica je, da imamo še veliko gospodarjev, ki hočejo vse le cenó kupovati, in si kar ne dajo dopovedati, da je cenena reč le redkokodaj dobra. Tako na pr. za obsejanje bregov, ledin i. t. d. radi kupujejo — ne travno seme — travne pleve zato, ker velja kilogram le 30 kr. Pri tem pa nič ne pomislijo, da morebiti v desetih kilogramih tega cenega travnega „semena“ ni niti 1 kilogram čistega pravega semena, ki sicer velja 60 do 90 kr. Potlej so pa nevoljni, ko se jim trava noče obrasti, in iščejo povsod uzrokov zato, le ne v svoji — skoposti in nevednosti.

*) Krápine so tisto, kar ostane pri stiskanju olja iz semena oljnatih rastlin. Na Gorenjskem imenujejo to reč »preše«, v Zagorju »kolač«, na Štajerskem »prge« in v Tuinjski dolini »krápine«. Zadnji izraz smo za sedaj sprejeli; vender pa prosimo c. čitatelje, naj nas obvestijo, če se nahaja med Slovenci za krápine še kak drug, morda boljši izraz.

Ravno taka se godi pri sadnem drevju. Kar cele butare vozijo domov jablan in hrušek, ktere so kupili, kjer si že bodi (na pr. v Ljubljani pred Frančiškani po 5 do 15 kr.). Tako blago pa potem še slabo sade, da ne more ne živeti, ne umreti.

Ni čuda, če potem sadjarstvo v naši deželi ne napreduje tako, kakor bi moralo ob delovanju c. kr. kmetijske družbe in drugih takih faktorjev. Ostanimo pri takih jablanah. Te so pri tleh cepljene z ameriškim letnim kalvilom, ki dela lepe palice in že v dveh letih toliko doraste, da se nevesčaku zdi 5 do 10 kr. vreden. V najboljšem slučaju potem tudi na stalno mesto presajen še nekaj raste. A na sad pa čaka gospodar 6 do 10 let. In tedaj dobi par zanikarnih, sladkih jabolč! Osleparjeni gospodar se praska za ušesi in si ne ve pomagati. Pomagajmo mu torej mi s svetom: Precepi svoja sicer lepo rastoča, a redkokdaj in še takrat slab sad rodeča drevesa z dobrimi vrstami!

In kje naj dobi cepiče? Povsodi, skoraj v vsaki vasi je dobiti dobrih vrst. Gotovo in zastonj jih pa vsak lahko dobi, če gre sam po nje:

- 1.) pri c. kr. kmetijski družbi v Ljubljani,
- 2.) na deželni kmetijski šoli na Grmu,
- 3.) na vrtu gosp. dr. Iv. Jana v Ljubljani ali pa v Gorjah,
- 4.) na vrtu gosp. Al. Pavlina v Podbrezjah,
- 5.) na vrtu č. gosp. Mih. Trčka v Šmartnem pod Šmarno Goro, in
- 6.) na šolskem vrtu v Št. Vidu pri Ljubljani ali pa v Gorjah pri Bledu i. t. d.

Precepljujte torej redko in slab sad rodeča drevesa, saj je ravno sedaj zato najboljši čas!

Zakaj raste sadno drevje nekaj let po vsaditvi dobro, potem pa ne več.

Na to vprašanje odgovarja „hanoverski gospodarski in gozdarski list“, da sadjarji mlado drevje le preradi zasajajo brez ozira na razmere tal, zlasti spodnjih plastij. Na dno drevesne jame denejo najprej ruševino, na to gnoj, in prejšnjo slabo prst nadomestijo z mešancem. Čez nekaj let korenine drevesno jamo izpolnijo, in zdaj zadenejo na trdo, slabo zemljo, v globčini tudi na talno vodo. Naravna posledica tega je, da razvajeno drevo začne pešati in hirati. So pa celo taki kraji, kjer se sme zemlja, v kateri bo stalo drevesce, samo z lopato prekopati, in brez vsake jame se na takem svetu vsadi drevesce na ta način, da se mu korenine pokrijejo z napeljšano zemljo. Nikakor pa bi izkopane jame ne smele segati v globino dalje kakor do nerodovitne spodnje plasti, ampak napravljajmo jih le bolj na široko. Dalje ne smemo na dno drevesnih jam naložiti gnoja, ampak denimo ga le bolj ob stenah, mešanec pa pobro zmešajmo z vso izkopano prstjo.

Skrb za parklje pri govedih.

Zaradi nedostatnega snaženja parkljev trpi zlasti ona domača živina, ki mora vedno stati v hlevu. Tako na pr. na semnju takoj lahko ločiš pašno živino od hlevske, in sicer po različnosti parkljev. Pri oskrbovanju parkljev moramo, kakor piše „švicarski gospodarski list“ obračati pozornost zlasti na te tri točke:

- 1.) da ohranimo parklje snažne, 2.) da jih varujemo

prevelike mokrote in prevelike suhote in 3.) da nadomestimo pri rabi oddrgnjene dele.

Med parklji, zlasti med zadnjimi, se pogosto nabira razna nesnaga; vsled tega se parklji dostikrat ne samo zmehčajo, ampak celo začno gniti. Da se temu izognemo, skrbimo pred vsem za zadostno steljo, da živina ne bo morala po cele dneve stati v blatu in gnojnici. Nasproten slučaj se večkrat primeri ob trajni suši poleti; parklji postanejo silno krhki ali se celo lomijo. V hlevu postanejo sprednji parklji tedaj krhki, ako živina stoji na trdem, suhem tlaku iz opeke. V takih slučajih je najbolje, živino od časa do časa nagnati v vodo, kjer pa to ni mogoče, naj se ji nekaj dnij polivajo parklji z vodo. Ako se parklji prav nič ne obrabljajo, kakor pri živini, ki je vedno v hlevu, tedaj se kar vidoma daljšajo. Hoja take živine je negotova in pomankljiva, in ako pride taka živina pozneje na pašnik, tedaj se utegne prav lahko primeriti, da se ji parklji začno drobiti. Živina je namreč naveličana vednega stanja v hlevu in zato v prostosti rada malo poskoči, pri tem pa si oškoduje parklje. Predolge parklje prirezujemo ali odščipavamo. Če pa parklje zanemarjamo, tedaj rasto kljunastim šolnom podobno naprej, večkrat se celo križajo, in se živina vsled tega pri hoji opoteka. Kdor pa svojo živino pusti s takimi parklji, ta jo trpinči.

Vprašanja in odgovori.

Vprašanje 54. Pred dvema letoma sem kupil iz tukajšnjega šolskega vrta več hruševih dreves, ktera mi je rak deloma popolnoma uničil, ostale pa uže napadel. Drevesa rasto na vrtu v močno gnojni zemlji. Kaj je vzrok ti bolezni in kako jo je zdraviti? (L. Ž. na G.)

Odgovor: Rak na sadnem drevju je boleha in premočna rast posameznih delov (tkanin) ktera se pokaže na neprimernih tleh. Gotove vrste so bolezni bolj podvržene. Pričetek bolezni povzroči ozeblina ali ranjenje sploh. Če je pri Vas zemlja vroča, potem ni nobene pomoči. Sploh pa nikar ne skušajte mlado rakovo drevje zdraviti, temveč je raje odstranite in nadomestite z drugim. Odločno Vam pa odsvetujemo, saditi hruške, cepljene na normanski cidrovki.

Vprašanje 55. V mojo hišo so prišle mravlje ter mi lazijo po živežu in po vsem pohištvu, še celo posteljam ne prizanašajo. Kako mravlje preženem? (M. S. v Ž.)

Odgovor: Kako mravlje pregnati, piše prof. Erjavec v svoji knjigi „Naše škodljive živali“ naslednje: Ako si zasledil mravinsko gnezdo, iz ktere ga ti v hišo ali uljnjak zahajajo ti nevlajeni gostje, popari je zvečer, ko je vsa družina doma, s kropom ali pa z vrelim lugom, in hipoma ti je pomagano. Tudi živo apno, v mravljišče natreseno in potem z vodo pogášeno, pomori mravlje. Ako pa gnezda ne moreš najti, ali ne moreš do njega, tedaj ni drugega pomočka, kakor da mravljam nastaviš kako vado in jih pokončuješ sproti. Za vado vzemi od pečenke kost, ktere se tu in tam drži še kaj malega mesa. To kost položi na mesto, kamor mravljinici največ zahajajo. Kmalu jih bode vse črno na kosti, takrat jo pa hitro popari. To ponavljaj tako dolgo, dokler se popolnoma ne rešiš te nadloge. Namestu kosti tudi dobro služi košček gobe (spužve), ktero si poprej omočil v oslajeni vodi. Nekje sem bral, da se mravljam zapre pot, ako se jim cesta s kreda prečrta. Ali po moji izkušnji se je kreda slabo sponesla. Nekaj časa so mravljinici belo črto res sumljivo ogledovali, ali ni trajalo dolgo, in hodili so prek nje brez strahu.

Vprašanje 56. Sejal sem brokole in zelje, toda komaj rastlinice pribodejo iz zemlje in narede dva lista, pa

jih hitro napadejo bolhe. Kaj naj storim proti temu mrčesu? (I. H. v B.)

Odgovor: Mlade zelne rastline napada 6 vrst različnih bolh. Proti temu mrčesu priporočajo lovljenje s pripravo, kakeršna je za lovljenje metuljev, potresanje s cestnim prahom, s pepelom ali z apnom.

Vprašanje 57. Ker hočem letos pognojiti turščici samo z umetnimi gnojili, zato vprašam, ktera naj rabim in koliko na ha? (J. O. v T.)

Odgovor: Turščici ugaja najbolj hlevski gnoj in se dodajo umetna gnojila le v slučaju, če ima hlevski gnoj v sebi premalo posameznih redilnih snovij, na pr. fosforove kisline in kalija. Prvo morete dodati s Tomasovo žlindro (200 do 300 kg na hektar), drugo pa z žveplenokislím kalijem, ktere ga se ravno toliko porabi.

Vprašanje 58. Kako naj preženem ščurke iz kuhinje? (A. L. v P.)

Odgovor: Prof. Erjavec piše v svoji knjigi „Naše škodljive živali“ o zatiranju ščurkov naslednje: Proti ščurkom je dosti pomočkov, ali pri vsem tem jih ni lahko zatreti. Velik sovražnik jim je ječ, zato ga ljudje radi jemljejo v hišo, da jo čisti. Tudi race zapirajo ponoči v kuhinje, kajti i one jih rade žro. Drugod jim pokladajo po tleh limanice, da se love na nje, ali pa jim nastavljajo lonce z vodo, da vanje pocepajo, toda lonec se mora oviti s kako cunjjo, ali pa se kako drugače naredi mostič, da morejo ščurki na posodo. Za vado jemljejo pivo, ječmenov slad, korenje (mrkva), ali pa tudi kaj drugega. Še več izda, ako staviš pred nje kako slaščico, ktero si z belo mišjico dobro potresel, samo to ti je paziti, da race ali kokoši ne pridejo do otrovanih ščurkov. Čeja v kuhinji in po hramih je in ostane tudi proti ščurku najboljši pomoček, posebno jedilni ostanki in odpaiki naj se sproti odnašajo.

Vprašanje 59. Prosim pouka, kako preženem krtico iz sadovnjaka? (M. Š. v M.)

Odgovor: Krtica ali voluhar je silno nevarna škodljivka, ter se zatira s polaganjem zastrupljene jedi, najbolje korenja. Skušnja pa uči, da to ne hasne mnogo. Vrtnar koroške kmetijske družbe nam je pred leti pripovedoval, kako je on najuspešneje zatiral krtico, ko so mu odrekla uže vsa druga sredstva. Krtica živi pod zemljo in je zelo občutna za mraz in zračni preprih, zato pa ima konce svojih rogov, kteri se iztekajo nad zemljo, vedno pokrite s kupčki rahle prsti. Imenovani vrtnar je te majhne krtine odgrebel ter rove odkril. Krtici zopetni zračni preprih je žival privabil, da je prišla rove zapirati, a vrtnar se je postavil nekaj korakov od odprtih rogov s puško, nabitó s šibrami, ter je čakal, če se prst kje premika. Če je to zapazil, vedel je, da je krtica blizu, in vstrelil je vanjo. Tako je neki popolnoma zatrl krtico v svoji drevesnici. Pripomniti je, da krtice preganjajo druga drugo in da ima vsaka svoj okraj, na katerem pustoši in ne pusti druge blizu, zato je krtic prav za prav malo; narediti pa more uže ena veliko škodo. Pri načinu zatiranja, ktere ga smo popisali, je seveda potrebno veliko potrpljenje.

Vprašanje 60. V kakšni legi naj gnojim s pepelom, na kakšni zemlji in kdaj? (L. T. v P.)

Odgovor: Pepel dá zemlji redilno snov, ki se imenuje „kalij“. Kalija potrebuje rastlina v vsaki zemlji in v vsaki legi, zato morete s pepelom povsod gnojiti, in sicer spomladi pred setvijo.

Vprašanje 61. Ovčarji na Pivki so prodajali volno nekemu tvorničarju v Ljubljani, ali so jo pa zamenjavali za sukno. Pravijo, da je umrl, in sedaj ne morejo oddati svojega pridełka tudi ne po nizki ceni. Kje bi se dobil kupec za volno, ki bi jo plačeval po pošteni ceni? (F. S. v H.)

Odgovor: Ovčarji naj ponudijo volno enemu teh le izdelovalcev sukna na Gorenjskem: Peter Božič v Begunjah pri Lescah, Marija Čop v Zirovnici, Katarina Finžgar v Zatreznici pri Lescah, Jernej Grile v Dvorski Vasi pri Lescah, Luka Grile v Zgošah pri Lescah, Matija Jalen v Hlebcah pri Lescah, Marija Justin v Radovljici, Janez Justin v Grabčah pri Radovljici, Ivan Malež v Tržiču, Josip Triplah v Koroški Beli pri Javorniku, Janez Milšak v Rodnah pri Lescah, Frančišek Legat v Rodnah pri Lescah, Urh Mandelc v Zgošah pri Lescah, Anton Pogačar v Begunjah pri Lescah, Marija Zupan v Dvorski Vasi pri Lescah, Neža Zupan v Hlebcah pri Lescah.

Gospodarske novice.

* **Bakreno galico** bo oddajala družba letos svojim udom po 25 kr. kilogram, in sicer podružnicam postavljeno na dom prosto vozuine; zato naj jo vsak ud naroči le potom podružnice, ker bo tako ceneje izhajal. Častita predstojništva podružnic pa uljudno prosimo, naj nam kmalu sporoče množino galice, katero bodo potrebovala, ter jih ob ti priliki opozarjamo, da je galica letos zelo draga (danes je cena na debelo nad 30 kr.) ter jo bodo trgovci morali na drobno prodajati vsaj po 35—40 kr. Vsled tega se bodo vinčaki zelo potegovali za družbeno galico. Ta prilika se lahko porabi za pridobitev novih udov, kajti oni, ki potrebuje 40 kg, prihrani z nakupom družbene galice toliko, kolikor stane vpisnina in udnina za prvo leto.

* **Trtne škropilnice**, narejene iz močne bakrene ploščevine in po znani sestavi, bo družba oddajala z zabojem vred po 7 gl. Ker je cena znižana pod kupno ceno, zato je zaloga z ozirom na podporo omejena in dobe škropilnice tisti, ki se pravočasno zglase.

* **Žveplo za štipanje trt proti grozdní plesnobi** bo oddajala družba, kakor smo že zadnjič poročali, po 8 gl. 50 kr. 100 kg v Ljubljani, v Vipavski dolini pa po 8 gl. 40 kr. — V zadnji tožadnevni notici smo deloma napačno poročali, kajti naše žveplo ima 68—69 % finosti po Šanselu (Chansel), ne pa 60 %. Kolikor finejša je žveplo, tem boljši je uspeh, in če pade finost pod 55 %, pa žvepljanje ni več uspešno. Zadnje je največ uzrok, da se je lansko leto žvepljanje v obče slabo sponeslo. Fino žveplo je na videz res dražje, pa se ga veliko manj porabi in je zato pri porabi cenejše, ne glede na to, da je uspešnejše. Žveplo oddaja družba le v vrečah po 50 kg.

* **Krompirja cnejidovca** ima družba še kakih 2000 kg, katerega morejo dobiti tisti, ki se precej zglase.

* **Mehov za žvepljanje trt** družba ne bo oddajala, in sicer iz upravnih razlogov, ker bi bilo prezamudno in predrago za naročnike, če bi izvrševali posamezne naročitve. Priporočali bi domačim trgovcem in kleparjem, naj bi imeli zalogo mehov. Kdor se hoče poučiti o cenah in o posameznih vrstah mehov, ta naj naroči cenik mehov za žvepljanje trt od tvrdke Ig. Heller na Dunaju, II. Praterstrasse 49.

* **Močna krmila**, in sicer zmlete lanéne in kokosove krápine bode od sedaj naprej družba oddajala svojim udom, zato opozarjamo na dotični posebni spis.

Uradne vesti c. kr. kmetijske družbe kranjske.

Seja glavnega odbora 7. dne aprila 1899.

Posvetovanje je vodil družbeni predsednik gosp. ces. svetnik Ivan Murnik, navzoči so pa bili: podpredsednik gosp. ravnatelj Povše ter odborniki gg.: grof Barbo, Folakovski, baron

Lazarini, Lenarčič, Rohrman, Witschl, dr. pl. Wurzbach in tajnik Pirc.

Odbor je odredil na podstavi došlih prošenj, kam je oddati bike pingavce, ki se nakupijo ta mesec na Solnograškem.

Vsled došlih poročil od strani prasičorejcev in po dosedanji izkušnji ne bo mogoče vzdržati za naše razmere predpisov glede ustanovitve prasičjih zavodov in postaj, zato je glavni odbor ukrenil predlagati c. kr. kmetijskemu ministerstvu spremembo teh določil.

Na poziv c. kr. deželne vlade se je odbor izrekel o prošnjah za semnje v Mokronogu, v Šentjerneju, v Železnikah in v Selcih.

Odbor je ukrenil narediti pričetne korake, da se c. kr. kmetijska družba tako reorganizuje, da dobi posredovanje kmetijskih potrebščin po kmetijskih podružnicah zakonsko obliko in da jim bo mogoče tudi kmetijske pridelke zadržnim potom spravljati v denar.

Na prošnjo novomeške podružnice je odbor pritrdil, da bo imela imenovana podružnica svoje skladišče za kmetijske potrebščine v Novem Mestu, vsled česar bo mogoče udom dobivati vse te potrebščine ceneje, ker se bo dobivalo blago v celih vagonih.

Glede sklepov sadjarskega shoda v Novem Mestu je odbor ukrenil razpravljati o njih, kadar se bo šlo za za ustanovitev kmetijske šole na Gorenjskem, ker le tedaj bo mogoče ob današnjih razmerah potegovati se za potovalnega učitelja za sadjarstvo.

Za nove ude so bili predlagani in sprejeti gg.:

Pevce Jurij, posestnik v Zibiki in dacar v Braslovčah; Čebašek Ivan, župnik v Črnem Vrhu; Zorc Ivan, posestnik in trgovec v Dolenji Nemški Vasi; Plantarič Josip, kapelan v Vodica; Klanšek Frančišek, posestnik na Brunku; Schwarz Julij, tvorničar v Litiji; Blatnik Josip, posestnik na Ratju; Maček Frančišek, posestnik na Brodu; Božič Anton, posestnik in župan v Radoslavcih; Mihelič Frančišek, posestnik v Vižmarjih; Boštjančič Ivan, posestnik na Ilvci; Oblak Ivan, posestnik v Podgori; Eiselt Viljem, logar v Preski; Kalan Frančišek, posestnik na Suhi; Žerjov Anton, posestnik v Carnovcu; Jelovčan Simon, posestnik v Čabračah; Rutar Marija, posestnica v Ljubljani; Žakelj Frančišek, posestnik v Doleh; Košir Frančišek, župnik na Colu; Plahuta Anton, posestnik v Gorici; Bralno društvo v Škofji Loki; Jelenič Jernej, posestnik, gostilničar in izdelovalec kisa v Vodmatu; Šervicelj Janez, p. d. Špicar, posestnik v Vodmatu; Naglas Viktor, posestnik in tvorničar za pohistvo v Ljubljani; Pilar Josip, posestnik v Srednji Vasi; Pintar Anton, posestnik in trgovec v Kamniku; Košir Josip, posestnik v Podjelsah; Vičič Ivan, posestnik v Zarečici; Peršin Frančišek, posestnik na Jezici; Lamovšek Matija, posestnik v Sredniku; Blagotinšek Frančišek, posestnik v Št. Andražu; Šorli Matija, c. kr. poštni nadoskrbnik v Ljubljani; Grom Andrej, posestnik na Stari Vrhniki; Rasinger Friderik, posestnik v Podkorenu; Grabnar Gregor, posestnik in mesar v Motniku; Lavrič Florijan, posestnik v Vodmatu; Podlesnik Anton, vulgo Praprotnik, posestnik v Lehni; Brezovnik Anton, učitelj v p. v Vojniku; Jesenovec Frančišek, posestnik v Podhpi; Stimpfl Matija, gostilničar v Oneku; Zupančič Ivan, posestnik v Ljubljani; Robavs Atojzij, posestnik na Selu; Forte Dominik, posestnik v Potoški Vasi; Vidmar Aleš, posestnik v Št. Jurju pri Kranju; Škrli Jakob, posestnik v Zarečici; dr. Šustersič Ivan, odvetnik v Ljubljani; Žnidaršič Martin, posestnik v Jezeru; Petrovič Jakob, trgovec v Trebnjem; Ratajec Ivan, posestnik v Lukovku; Schneider & Verovšek, trgovska firma v Ljubljani; Domevšček Anton, posestnik v Kranjski Gori; Košir Andrej, posestnik v Kranjski Gori; Klofutar Alojzij, posestnik v Kranjski Gori; Lavtižar Gašper, posestnik v Kranjski Gori; Košir Matija, posestnik v Kranjski Gori; Črne Mihael, posestnik v Kranjski Gori; Šefman Gašper, posestnik v Kranjski Gori; Cuznar Frančišek, posestnik v Podkorenu; Pečar Frančišek, posestnik v Podkorenu; Dolinar Jakob, gostilničar v Primskovem; Fende Marjeta, posestnica v Primskovem; Grašič Ivan, posestnik v Primskovem; Košnik Frančišek, posestnik v

Primskovem; Krč Frančišek, posestnik v Primskovem; Krt Anton, posestnik v Premskovem; Maselj Ivan, gimn. učitelj v Primskovem; Pelko Ivan, posestnik v Primskovem; Potčnik Anton, posestnik v Primskovem; Viharnik Josip, posestnik v Primskovem; Varl Ivan, stud. jur. in posestnik na Klancu; Pavlič Frančišek, posestnik na Klancu; Rozman Šimen, posestnik v Hujah; Krč Matevž, posestnik v Gorenjah; Lokar Lorenc, posestnik na Rupi; Piskernik Luka, p. d. Hariž, posestnik v Koprivni; Resman Anton, posestnik in trgovec v Predtrgu; Povše Josip, posestnik v Pristavi; Kambič Frančišek, grajšč. oskrbnik ljudske posojilnice v Metliki; Koporec Frančišek, posestnik, trgovec in orglar v Dobrnčah; Osterman Josip, posestnik v Deskovi Vasi; Šuštersič Janez, posestnik v Malem Cerovcu; Dežman Janez, posestnik in pekovski mojster v Gradcu; knez Windischgrätz Ernest, grajščak itd. v Mlinem; Širelj Josip, trgovec v Mokronogu; Novak Frančišek, posestnik v Mostah; Košir Josip, posestnik v Žejah; Korenčan Valentin, posestnik v Naklem; Rebolj Blaž, kaplan v Naklem; Jerala Peter, posestnik v Žejah; Poličar Miha, posestnik v Naklem; Črnilec Lovro, krojač in posestnik v Naklem; Škofic Andrej, posestnik v Naklem; Križnar Frančišek, posestnik v Okroglem; Markuta Peter, posestnik v Okroglem; Križnar Valentin, posestnik v Okroglem; Črnilec Vinko, posestnik v Naklem; Zupan Frančišek, posestnik v Naklem; Eržen Andrej, posestnik v Okroglem; Grašič Ivan, posestnik na Pivki; Prosen Josip, posestnik v Naklem; Voglar Anton, posestnik v Naklem; Legat Josip, posestnik v Naklem; Krt Ivan, posestnik v Struževem; Markič Peter, posestnik v Strahinju; Grašič Ivan, posestnik v Pirki; Gasperin Ivan, posestnik v Žejah; Rakovec Ivan, posestnik v Struževem; Šifrer Josip, posestnik v Kranju; Kavčič Matevž, posestnik na Godešcu; Črne Anton, posestnik v Tomaju; Jama Ivan, posestnik v Podgori; Kapelj Anton, posestnik v Novi Sušici; Kapelj Anton, posestnik v Stari Sušici; Srebot Ivan, posestnik v Stari Sušici; Samsa Ivan, posestnik v Stari Sušici; Kapelj Miha, posestnik v Stari Sušici; Zrimšek Jakob, posestnik v Gornji Košani; Sušelj Miha, posestnik v Gornji Košani; Gorjup Josip, posestnik v Gornji Košani; Čepek Štefan, posestnik v Gornji Košani; Cucek Frančišek, posestnik v Gornji Košani; Stradijot Frančišek, posestnik v Gornji Košani; Golobar Alojzij, posestnik in gostilničar v Šmartinu pri Litiji; Košir Frančišek, posestnik v Gojzdu.

Razglas.

zadevajoč vsakoletno popolnjenje števila deželnih žrebcev z nakupom iz zasebne reje.

Ker c. kr. kmetijsko ministerstvo želi primerno urediti popolnjenje števila žrebcev in nakupiti potrebnih žrebcev kolikor le mogoče doma, zato vabi vse, ki imajo konje, ter konjerejce, da naznanijo vsako leto v času od 1. do 30. aprila neposrednje in pismeno c. kr. kmetijskemu ministerstvu žrebce, ktere menijo prodati.

Naznanjene žrebce na njih domu pregleda zastopnik žrebčarske postaje, in sicer, ako le mogoče, tedaj, kadar se spuščajo, ter jih popiše glede na to, kako so rabni.

Nakup izvrši potem od c. kr. kmetijskega ministerstva pooblaščen zastopnik žrebčarske postaje z zastopi vred, kterim so izročene reči, ki se tičejo konjske reje v tisti deželi. Število nakupljenih žrebcev je zavisto od potrebe, od njih plemena in od novcev, ki so na razpolago. Nakup se izvrši še to jesen.

Čigaver je naznanjeni žrebec, pa nikakor ni oviran ukreniti z žrebcom, kar mu je drago, in ravno tako tudi kmetijsko ministerstvo ni zavezano naznanjenega žrebca kupiti, čeprav je žrebec popolnoma raben.

Vsako naznanilo naj ima nastopno vsebino: Kakšni in kateri so žrebčevi roditeji, velikost, barvo, starost in ceno žrebčeve ter slednjič kraj, kjer je žrebca mogoče videti.

Glede starosti je omeniti, da se bodo ozirali le na tiste žrebce, kateri so tedaj, kadar so naznanjeni, že tri leta stari, ako so žlahtnega plemena, ali pa vsaj dve leti, če so težkega in čistega mrzlokrvnega plemena. Na mlajše konje se nikakor ne bodo ozirali.

C. kr. kmetijsko ministerstvo.

Št. 5685.

Razglas.

Ker je glasom uradnega naznanila nalezljivo unetje jezika (glossitis) pri goveji živini in pri konjih v velikih županijah **Moldruš-Reka in Lika-Krbava** popolnoma ponebalo in se ta bolezen tudi v veliki županiji **Zagreb** bliža svojemu koncu, deželna vlada vsled razpisa c. kr. ministerstva za notranje stvari z 11. dne t. m., št. 11.330., spet razveljavlja tuuradni razglas s 1. dne m. c. 1899. l., št. 3492., po katerem je bilo prepovedano iz Hrvaškega uvažati govejo živino in konje na Kranjsko.

To se daje na občno znanje.

C. kr. deželna vlada za Kranjsko.

V Ljubljani, 12. dne aprila 1899.

Št. 5620.

Razglas.

C. kr. namestništvo v Inomestu je s telegrafičnim dopisom 10. t. m. prepoved, vsled ktere je bilo prepovedano uvažati prasiče iz političnih okrajev **Krško in Črnomelj na Tirolsko-Predarlško**, od 12. dne aprila t. l. raztegnilo tudi na politični okraj **Rudolfovo**.

To se pozivno na tuuradni razglas s 17. dne m. c. 1899. l., št. 4392., daje na občno znanje.

C. kr. deželna vlada za Kranjsko.

V Ljubljani, 11. dne aprila 1899.

Listnoca uredništva.

J. R. v G. P. Na nas, na naše setve in saditve luna nima nobenega vpliva, vpliva na druge ljudi pa mi ne moremo presojati.

J. S. v M. Glede gnojenja turščice z umetnimi gnojili naj-dete odgovor na enako vprašanje v tem listu. S kajnitom ne smete gnojiti, ker ima v sebi za turščico škodljive snovi. — Glede vprašanja zaradi davka morete poizvedeti pri davkarji. — Gumi-jevih vezij družba ne bo imela.

Fr. G. v Š. Na Vaše vprašanje more odgovoriti le živino-zdravnik, ki kravo preišče.

R. K. v S. Stroške o taki napravi Vam more preračunati le kak elektrotehnik. Iz računa morete narediti sklep, če se Vam taka naprava izplača. Obniti se na pr. na tvrdo Deckert & Homolka na Dunaju, IV. Favoritenstrasse 34.

J. O. v D. Počakajte, da se prasičku zgnoji tudi druga bula, potem ozdravi in se prične rediti.

M. H. v D. Dotičnik, komur dela Sava škodo, naj to prijavi okrajnemu glavarstvu, ktero je dolžno storiti potrebne korake.

F. R. v G. Vaša svinja je prehlajena in ima protin. Sredstva proti ti bolezni so gorek hlev brez prepaha, dobra stelja in drgnjenje prehlajenih delov telesa s kakim žganjem.

J. D. v P. Divjake Vam je poškodovala miš, ktera se prežene z lovljenjem ali s strupom.

G. R. Glede gnojenja z umetnimi gnojili jari rži na njivi, na kateri je poprej rastla ajda, bi Vam odgovorili pismeno, pa se niste podpisali.

L. T. v P. Če nočete kobile pokvariti, vprašajte ob pravem času živinozdravnika za svet.

B. V. v C. Dotičnike morete tožiti; uspeli bodete gotovo, a le s pomočjo odvetnika.

F. K. v O. Vzemite Vi denar za zapravljevca ter ga plodonošno naložite. Kot varuh imate za to pravico.

KMETOVALEC.

Ilustrovan gospodarski list.

Uradno glasilo

c. kr. kmetijske družbe vojvodine kranjske.

Urejuje Gustav Pirc, družbeni tajnik.

„Kmetovalec“ izhaja 15. in zadnji dan v mesecu ter stoji 2 gld., za gg. učitelje in ljudske knjižnice pa le 1 gld. na leto. — Udje c. kr. kmetijske družbe kranjske dobivajo list brezplačno.

Inserati (oznanila) se zaračunajo po nastopni ceni: Inserat na celi strani 16 gld., na $\frac{1}{2}$ strani 8 gld., na $\frac{1}{4}$ strani 5 gld. in na $\frac{1}{8}$ strani 3 gld. Pri večjih naročilih velik rabat. Družabnikom izdatno ceneje.

Vsa pisma, naročila in reklamacije je pošiljati c. kr. kmetijski družbi v Ljubljani, v Salendrovih ulicah šte. 3.

Št. 7. V Ljubljani, 15. aprila 1899. Leto XVI.

Tržne cene.

Deželni pridelki:

V Ljubljani, 15. aprila 1899. (Izvirno poročilo.)

Semena: Domača detelja novo blago gld. 50.— kr. do gld. 52.— kr.; nemška detelja (lucerna) gld. 60.— kr. do gld. 65.— kr.; gorenjska repa gld. 33.— kr.; laneno seme, domače ozimno gld. 11.25 kr.; konopno seme gld. 14.— kr. do gld. 14.25 kr.; kuminovo seme gld. 26.— kr. do gld. 26.50 kr.

Fižol: Rudeči ribniški gld. 9.50 kr.; rudeči Hrvat gld. 8.50 kr.; prepelčar (koks) gld. 10.75 kr. (Vse cene semen in fižola veljajo za 100 kg čistene blaga, kakor ga kmetovalci pripeljejo na prodaj i. s. novo blago.)

Suhe češplje: v dimu sušene gld. 9.— kr. do gld. 9.50 kr. brez dima sušene gld. 9.50 kr. do gld. 10.50 kr.

Orehi domači: gld. 14.50 kr. do gld. 15.— kr.

Ježice nove: gld. 3.50 kr. do gld. 4.50 kr. za 100 klgr.

Med: od gld. 33.— kr. do gld. 34.— kr.

Kože. Goveje, težke nad 40 kg po gld. 36.— kr. do gld. 40.— kr.

„ težke od 30 do 40 kg „ „ 30.— „ „ 32.— „

„ lahke „ „ 30.— „ „ 32.— „

(Te cene veljajo za 100 kg in sicer za kože izdelane po tukajšnjih običajih z rogovi vred. Bikove kože po 25 kr. klgr.)

Telečje kože: 50 kr. za kg.

Kozličje kože po gld. —.70 kr. do gld. —.80 kr.

Svinjske kože: Čiste, brez napak 30 kr. za kg.

Druge vrste 16 do 20 „ „ „

Kože lisic po gld. 3.50 do 4.50

„ kun „ „ 12.— „ 13.— za par.

„ dihurjev „ „ 2.50 „ 3.—

„ vidr „ „ 12.— „ 13.—

Kože zajcev po 20 do 22 gld. za 100 komadov.

Pepelika (potošl) po gld. 16.— 100 kg.

Žito:

V Ljubljani, 15. aprila 1899. Pšenica gld. 10.10 kr., rž gld. 8.45 kr., ječmen gld. 7.10 kr., oves gld. 6.40 kr., ajda gld. 8.50 kr., proso gld. 7.50 kr., tursica gld. 5.60 kr., leča gld. 11.— kr., grah gld. 8.— kr., fižol gld. 11.— kr., seno gld. 2.30 kr., slama gld. 2.— kr. (Vse cene veljajo za 100 kgr.)

Na Dunaji, 13. aprila 1899. Pšenica gld. 9.17 kr., rž gld. 7.78 kr., ječmen gld. 7.70 kr., oves gld. 6.11 kr., tursica gld. 4.81 kr. (Vse cene veljajo za 100 kilogramov.)

Več poljskih čuvajev,

mesečna plača 30 gld., in prosto stanovanje, se vsprejme takoj. — Prosilci, kateri so dovršili kmetijsko šolo ter so slovanskega in nemškega jezika v čitanju in pisavi zmožni, imajo prednost. — Ravno tako se vzprejme več poljskih čuvajev provizorično za čas od meseca junija do oktobra, plača 30 gld. mesečno.

C. kr. gospodarski urad v Zaravecchia,
(Dalmacija.) (26—3)

Posojilnica za Bled in okolico,

registr. zadruga z neomejeno zavezo,
obrestuje od novega leta hranilne vloge

 po 4 $\frac{1}{2}$ % (30—1)

in plačuje rentni davek sama.

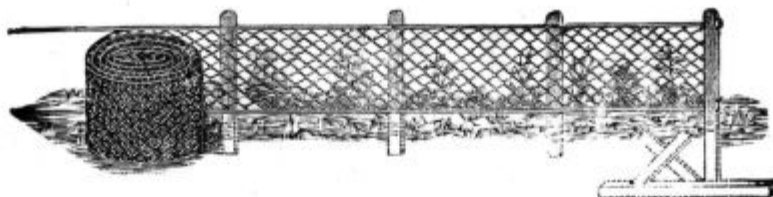
VABILO

k rednemu občnemu zboru za V. upravno leto posojilnice v Cerknici, registrovane zadruge z neomejenim poročtvom, kateri se bode vršil v pondeljek, dne 24. aprila 1899 popoldne ob 2. uri v prostorih „Posojilnice“, t. j. v občinski pisarni v Cerknici, z nastopnim dnevnim redom:

- 1.) Poročilo načelstva. (32—1)
- 2.) Poročilo računskega pregledovalca o letnem računu za l. 1898 in njegov nasvet zaradi razdelitve čistega dobička.
- 3.) Poterjenje letnega računa in razdelitev čistega dobička.
- 4.) Sprememba pravil.
- 5.) Izvolitev načelstva, računskega pregledovalca in njegovega namestnika.
- 6.) Razni nasveti.

Načelstvo.

Praktične in cene
žične ograje

Mrežaste modroce za
postelje

Evgen Ivanc, Sodražica (Kranjsko)

ponuja sl. občinstvu v naročbo vsakovrstne mreže iz žice, za ograje vrtov, kurjih dvorišč, za preprežek v oknih in linah, za presipanje peska in gromoz, za noge snažiti i. t. d. Izdeluje in ima vedno v zalogi: elastične mrežaste modroce za postelje, medne in železne tkanine, za stroje, mline, i. t. d. — vsakovrstna sita in rešeta za tovarne, mline, čiščenje žita ter razne lesene izdelke za kuhinjo i. t. d.

— Cenilnike na zahtevanje brezplačno! —

(11—6)

Drevesnica

Jos. Lenarčiča na Vrhniki.

oddaja za saditev v letošnji spomladi sledeče vrste sadnega drevja:

1.) Visokodebelnato drevje po 50 kr. komad.

- a) Jablane: Orlean rejneta, Špital rejneta, Blonheimska r., Jäger r., Kasselska r., Ananas r., Cox-Orange Pepping, Angl. zimski zlata parmena.
b) Hruške: Letna dekanka, Zimska gosposka, Amanlis, Dielovka, Družbena dekanka, Hardenpontovka.

2.) Pritlikovci v piramidah ter eni ali več etažnih palinetah po 70 kr. do 2 glđ. komad.

- a) Jablane: Cox-Orange Pepping, Bismark, Kasselska r., Allanth, Dolenjska voščenska. (23—3)
b) Hruške: Amanlis, Dvorno svetniška, Dielovka, Josipina pl. Mecheln, Klappov ljubljeneč, Colomasovka.
Embalaža se računa po lastni primerni ceni.

Največja zaloga

raznega semena

in sicer

(18—4)

velikanske pese

potem nemške, štajerske, inkarnat, turške in travniške detelje raznih vrst pesnega semena, splošno znano kot najboljša krma za živino; travnega semena za suhe, mokre, peščene in glinovite travnike; velika izbira semena za salato, kumare, peteršilj, zeleno sladki grah, fižol in vse druge vrste semena za zelenjad. — Proseč mnogobrojnega poseta

Peter Lassnik.

Vsakovrstna

zanesljiva semena

kakor: domače, lucerne ali nemške in rudeče detelje; velikanske rumene, bele in rudeče pese; raznih trav in vsih vrst salat se dobivajo po nizkih cenah pri (10—6)

Josipu Kordinu v Ljubljani,
pred Škofijo št. 4.

Jajca za valjenje

od zanesljivo plemenitih kur

prodaja eno od Brama po	10 kr.
Velike grahnate Plymouth Rocks izvrstne jajčnice po	15 »
Lepo čopaste Houdan izvrstne jajčnice	20 »
Velike Kokinkina rumene	25 »
» Dorking s srebrnim perjem	20 »
Fazan domači, ali hišni	25 »
Hamburške zlatoprižne kure, nesó skoz celo leto, v naših krajih prva novost, po	30 »

nadalje prodaja zanesljive harsarske kanarčke najplemenitejših vrst od 5—15 glđ. pevce, samice pa po 2 glđ.

IVAN KRANJC, veleposestnik v Št. Ilju

pošta Velenje, Štajersko.

(24—3)

Manj ko 10 jajc se ne odpošlje.

Strokovno vrejena trgovina semen

Alojzija Korsika,

umetnega in trgovskega vrtnarja v Ljubljani,

Šelenburgove ulice šte. 5.

naznanja, da je ravnokar prejel en vagon travnih semen, obstoječe iz 7 najboljših vrst, katere so zanesljivo kaljive, naravnost iz Škotskega.

Ob enem priporoča svojo bogato zalogo čiste, predenice proste detelje in drugih krmskih, zelenjadnih in cvetličnih semen.

(25—3)

Ceniki na zahtevo brezplačno in poštne prosto.

Vsakovrstno opeko, (19—4)

kakor zarezano strešno opeko (Strangfalz-Dachziegel) in prešano zarezano opeko (Marseiller gepresste Dachziegel) navadno izdelano in s terom napojeno (črno) prodajata po najnižjih cenah

Knez & Supančič,

tovarna za opeko v Ljubljani.